

Motion till riksdagen 2005/06:N383

av Yvonne Ångström m.fl. (fp)

Landsbygds- och glesbygdspolitik för tillväxt

Motionen delad mellan flera utskott

Sammanfattning

Sverige behöver en modern landsbygdspolitik. Målet för den liberala landsbygdspolitiken är att öka människors möjligheter att fritt kunna välja arbete och bostadsort. Landsbygds politikens syfte måste vara att tillvarata hela Sveriges tillväxtpotentialer.

De viktigaste förutsättningarna för en levande landsbygd är goda kommunikationer och livskraftigt småföretagande. På landsbygden finns många småföretag som kompletterar och förädlar varor från jord- och skogsbruksföretagen, men också ett stort antal andra företag, inte minst underleverantörer, inom en mängd olika branscher. Folkpartiets landsbygdspolitik fokuserar på reformer som gör det enklare och mer attraktivt att starta, driva och äga företag. Det gäller både arbetsrätten och skattelagstiftningen.

En viktig fråga för både det lokala företagandet och för kommuner och landsting är tillgången till arbetskraft. En fungerande arbetsmarknad som säkrar landsbygdens behov av t.ex. välutbildad personal är därför viktig. Dessutom bör lagstiftningen ta hänsyn till landsbygdens behov av säsongarbete och mindre grad av specialisering. Folkpartiet anser därför att arbetsmarknads lagstiftningen skall ses över och att ett landsbygds perspektiv ska finnas med i en sådan översyn.

För att säkra en positiv landsbygdsutveckling behövs fungerande service och kommunikationer. Vägnätet måste hålla en rimlig standard i hela landet och därför måste vägunderhåll, tjälsäkring, bärighetsförstärkning och nyinvesteringar på landsbygden öka.

Naturen och landskapet är en bas för mycket av landsbygdens speciella värden. Det brukade landskapet ger miljöer för många av våra sällsynta växter och djur. Det är viktigt att tillvarata lokalt engagemang i miljövärden både vad gäller frivilligorganisationer och enskilda personer. Folkpartiet anser att pengar för arbetet med biologisk mångfald så väl som pengar inom EU:s landsbygdsutvecklingsprogram nu i större utsträckning än tidigare bör användas i lokala försöksprojekt.

Fel! Okänt namn på

Eftersom Folkpartiet vill ha en sammanhängande landsbygdspolitik vill vi också samla landsbygdens viktiga näringar under ett landsbygdsverk. De funktioner inom Jordbruksverket, Fiskeriverket, Skogstyrelsen och Glesbygdsverket som är viktiga ur ett näringspolitiskt perspektiv vill vi inordna i det nya Verket för landsbygden och de areella näringarna, LAN. Detta ligger också i linje med vår strävan att inom EU ersätta den gemensamma jordbrukspolitiken med en livsmedels- och landsbygdspolitik som tar hänsyn till landsbygdens samtliga ekonomiska sektorer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning.....	3
Förslag till riksdagsbeslut	4
Inledning	6
Grunderna för en liberal landsbygds- och glesbygdspolitik	6
En separering av delmålen inom regionalpolitiken	7
En nationell politik för landsbygdens småföretag	8
Behovet av rätt kompetens	9
Fria entreprenörer räddar landsbygdens vård och omsorg	9
Regional- och landsbygdspolitik för företagande.....	9
Regionalstöd och landsbygdsutvecklingspengar måste ha tydliga fokus.....	10
Stödområden och EU:s regionalpolitiska stöd	10
Åtgärder mot strukturella problem	11
Riskvilligt kapital.....	11
God infrastruktur för starkare regioner och kommuner.....	12
Persontransportstöd och rikstrafiken	13
Norrlandsflyget	14
Bilkostnader	14
En arbetsmarknadspolitik för landsbygden	14
Utbildning och forskning – en bas för tillväxten i hela landet	15
En mer jämställd landsbygd	17
Naturen och det brukade landskapet en av landsbygdens största tillgångar	18
Utveckla landskapet	18
Folkpartiet vill.....	18
Skydda den biologiska mångfalden.....	19
Jordbruk, fiske skogsbruk och turism; näringar i nära samspel med naturen.....	19
En politik för bra boendeförhållanden i hela landet	21
Bostadsfinansiering	21
Strandskydd.....	21
Tillgång till social service, kultur och fritidsaktiviteter.....	21
Ett gemensamt ansvar för kärnverksamheten i hela Sverige	22
Öppna för alternativen.....	22
Förstärk det regionala kulturella ansvaret	23
Samverkan för lokal utveckling och tryggad grundservice	24
Myndigheter som förstår landsbygdens villkor.....	25
Ett samlat landsbygdsverk som värnar landsbygdsutvecklingen.....	25
Statliga myndigheters lokalisering	26
En bred syn på landsbygdsutvecklingsprogrammen	26

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en politik som tar sin utgångspunkt i en lokal mobilisering av resurser.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om grunderna för en ny landsbygdspolitik.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbättrad service till företagare via onestop-shops.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbättrad service till företagare via en företagswebportal.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillgången på riskkapital.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att skapa lokala och internationella nätverk.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tjälsäkring av vägnätet.¹
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om målsättningen att samtliga vägar i landet skall hållas öppna och farbara under alla delar av året.¹
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om IT-kommunikationer.¹
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om telefoni och mobiltelefonfäckning.¹
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om persontransportstöd.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kompensation för flygskatten vad avser Norrland och Gotland.²
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av arbetsmarknadslagstiftningen och att ett landsbygdsperspektiv skall finnas med på ett tydligt sätt i en sådan översyn.³
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta till vara det lokala engagemanget vid arbete med biologisk mångfald.⁴
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning av landskapets förändring.⁴
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om upphandling av grundläggande samhällsservice i regionalpolitiskt utsatta områden.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den grundläggande samhällsservicen bör tryggas i lag.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kultur- och fritidsaktiviteter på landsbygden.⁵

Fel! Okänt namn på

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om stödområdena.

¹Yrkandena 7–10 hänvisade till TU.

²Yrkande 12 hänvisat till SkU.

³Yrkande 13 hänvisat till AU.

⁴Yrkandena 14 och 15 hänvisade till MJU.

⁵Yrkande 18 hänvisat till KrU.

Fel! Okänt namn på

Inledning

För att möta framtidens utmaningar krävs tillväxt. Tillväxt är förutsättningen för jobb och välfärd och kan inte bara vara en fråga för våra storstäder. Även landsbygden måste vara en del av den svenska tillväxten. Två miljoner av landets invånare bor på landsbygden och knappt 200 000 i det som brukar definieras som glesbygd. Ofta beskrivs landsbygd och glesbygd endast utifrån de problem som en negativ befolkningsutveckling ger. Det är visserligen sant att många landsbygds- och glesbygdsområden har en minskande befolkning men bilden är ofta mer komplex än vad en ytlig analys av siffrorna visar. I vissa landsbygdsområden sker en påtagligt hög inflyttning av barnfamiljer. Den traditionella synen på lands- och glesbygd skymmer dock möjligheten till en betydligt positivare ansats i form av en landsbygdspolitik som fokuserar på landsbygdens möjligheter och speciella värden. En levande landsbygd är lika viktig för storstadens befolkning som för dem som väljer att leva på landsbygden. Landsbygd och storstad måste gå hand i hand.

Skiljer sig då landsbygdens problem och framtidsmöjligheter från tätortens? Oftast inte, men på en del viktiga punkter finns det skillnader som gör att det är befogat med en landsbygdsdimension i politiken. Det första området gäller de strukturella frågorna, t.ex. avstånd och gleshet, företagsstruktur samt infrastruktur. Det andra området gäller de speciella värden som landsbygden ger såsom biologisk mångfald samt natur- och kulturvärden. Detta innebär att politiska beslut i viss mån påverkar landsbygden annorlunda än vad den påverkar tätorterna. Därför behövs en politik som tydliggör landsbygdens problem men framför allt tillvaratar dess möjligheter.

Räcker det då inte med regionalpolitik? Bristerna med regionalpolitik är dels att den oftast fokuserar på problem, dels att den inte berör tätortsnära landsbygd. Ofta blir diskussionen ur regionalpolitiskt perspektiv framför allt hur man skall skapa förbindelser till tätorterna och inte hur man skall ta till vara landsbygdens egen särart och tillväxtpotential.

Vi måste därför skifta fokus från en regionalpolitik som oftast mest handlar om bidrag och omfördelning av skatteresurser till en landsbygds- och glesbygdspolitik som i stället fungerar som en lokal mobiliseringspolitik. Utgångspunkten ska vara den enskilda människans initiativkraft. Varje region har sina styrkor och sina unika möjligheter. Dessa kan bäst tas till vara genom lokala initiativ.

Grunderna för en liberal landsbygds- och glesbygdspolitik

Den ideologiska grunden för en liberal landsbygdspolitik handlar om varje människas möjlighet att kunna ha makt och ansvar för sitt eget liv. En liberal landsbygdspolitik strävar efter att skapa förutsättningar för dem som vill bo och arbeta på landsbygden eller i en mindre tätort att göra det. Däremot finns

det ingen motsättning mellan detta och ett samhälle med stor rörlighet. Den fria rörligheten är en grundbult i den liberala ideologin. Det kvittar om det gäller rörlighet inom EU, Sverige eller inom län och kommuner. Vi kan aldrig tvinga människor att bo på ett visst ställe. Människans möjlighet till rörlighet är ett väsentligt inslag för god livskvalitet och en grundförutsättning för att vardagslivet skall kunna fungera. Så är också möjligheten att slå sig ner och bo och skapa sig ett liv där man vill.

Landsbygdspolitikens huvudsyfte måste vara att ta till vara landsbygdens möjligheter. Möjligheter vad gäller tillväxt och företagande. Möjligheter till att skapa goda boendemiljöer. Möjligheter till kultur- och naturupplevelser för alla svenskar oberoende av om man bor i stad eller på land. Folkpartiet vill därför aktivt främja landsbygdens utvecklingsmöjligheter genom att:

- främja företagande på landsbygden
- främja ett hållbart utnyttjande av de förnyelsebara naturtillgångarna
- utveckla kvaliteten på landsbygdens boendemiljö och dess samhällsstruktur
- utveckla landskapet och arbeta för bevarandet av biologisk mångfald
- förbättra funktionsdugligheten hos det redan befintliga servicenätet
- utveckla kunnande och mänskliga resurser.

Landsbygdspolitiken måste dessutom se till att politiska beslut inte i onödan eller omedvetet försvårar landsbygdens utvecklingsmöjligheter. Detta gäller även statliga myndigheters och företags agerande. Politiska beslut, statliga utredningar samt myndigheters beslut bör spegla effekterna av besluten ur en landsbygdspolitisk dimension i den mån detta är relevant. Detta bör ges regeringen till känna.

En separering av delmålen inom regionalpolitiken

Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) visar i en av sina utredningar att trots att det politiskt uttalade huvudsyftet med de regionala tillväxtprogrammen har varit tillväxt har andra frågor såsom utjämningspolitik fortfarande starkt påverkat den praktiska tillämpningen. Vi menar att det är viktigt att inse att det finns legitimitet både för social och ekonomisk utjämning och en aktiv regional tillväxtpolitik. Dessa frågor skall dock lösas med olika politiska instrument. Vi anser att man än tydligare måste sära på den regionala ekonomiska kompensationspolitiken där enligt Folkpartiet en reformerad kommunal utjämningspolitik behövs, den traditionella regionala tillväxtpolitiken där vi ser att kraftiga reformer behöver göras och en politik för att minska regionala strukturella problem vad avser bl.a. kommunikationer. Dessutom måste det till en större medvetenhet om att åtgärder inom den nationella tillväxtpolitiken som t.ex. bättre villkor för småföretagare oftast har en större betydelse för landsbygdens och glesbygdens utveckling än riktade åtgärder. Det är viktigt

Fel! Okänt namn på

med långsiktiga spelregler och vettiga lånegarantier för att många småföretagare skall våga starta.

En nationell politik för landsbygdens småföretag

På många mindre orter har småföretagen en stor betydelse för att skapa livskraft i bygden. Ofta är företagen knutna till den särskilda känsla som kan finnas på olika orter: "Företagarandan" utgör en del av den lokala kulturen. Ofta kännetecknas de orter där entreprenörandan är stor av en positiv utveckling medan orter där företagsklimatet är sämre har högre arbetslöshet och avflyttning. Politiker kan aldrig skapa entreprenöranda; det gör enskilda människor. Men vi kan ge bättre förutsättningar än i dag för individer att förverkliga sina idéer. En politik som gynnar mindre företag är också en politik som säkerställer möjligheter till sysselsättning och utkomst i landsbygden.

Vägar till att förbättra företagarnas villkor är att minska de mest skadliga skatterna på företagande och att minska krånglet för företagande. En kraftig reformering av regelverket för företagandet är ett måste. Befintlig basindustri får inte drabbas av pålagor så att dess överlevnad äventyras. Företagen måste också ha tillgång till en väl fungerande och hållbar infrastruktur. Folkpartiet har lagt fram ett s.k. startpaket som på ett tydligt sätt visar hur mycket enklare det kan göras för att starta och driva företag. Det innebär sänkt skatt på företagande, färre och enklare regler för företagande samt ett hävdande av den fria konkurrensen.

Ett av problemen med att vara egenföretagare är att kontakten med myndigheterna ofta är splittrad och tungrodd. Ett genomsnittligt svenskt företag betalar 30 000 kronor per år och anställd för all den byråkrati som drabbar företagen. Ett sätt att förenkla för företagare och förbättra företagarklimatet i hela landet skulle vara att införa s.k. "one stop shops" med en god regional spridning. På dessa kontor skulle det finnas värdar som tog hand om företagarens ärende och såg till att driva detta genom byråkratin. På så sätt skulle den enskilda företagarens myndighetskontakter kunna underlättas. Detta bör ges regeringen till känna.

Myndigheterna bör i större utsträckning utveckla sin service till företag via Internet. Enligt uppgift från statskontoret använder 76 procent av de statliga myndigheterna varken e-handel eller erbjuder elektronisk fakturering. Generellt bör statliga myndigheter och andra offentliga organ förbättra sin service via Internet, något som är särskilt värdefullt utifrån ett landsbygds- eller glesbygdsperspektiv. Regeringen bör säkerställa att de viktigaste myndigheterna för företagande samarbetade om en webbportal där man lätt kan få tillgång till väsentlig information. Detta bör ges regeringen tillkänna.

Behovet av rätt kompetens

En annan viktig fråga för företagandet på landsbygden är tillgång till kompetent personal. Det är relevant även för de offentliga arbetsgivarna. Det är i allra högsta grad ett misslyckande att trots en relativt hög arbetslöshet på vissa orter kan det samtidigt finnas brist på personal med rätt kompetens. På flera orter har läkare och annan vårdpersonal rekryterats från utlandet när tjänster inte kunnat besättas av inhemsk personal. Därför krävs en förändring både i utbildningspolitiken och i synen på arbetskraftsinvandring.

Mycket tyder på att fungerande nätverk är viktigt för att få ett fungerande näringsliv. Klusterbildning, kontakter mellan högre utbildningsväsende och näringsliv, kommunalt engagemang tas upp som faktorer som är viktiga. För landsbygden är det speciellt viktigt att nätverk kan etableras. När samverkan råder mellan ortens företagare, grundskolan, komvux, gymnasieskolan och högskolan ökar regionen som helhet sin kompetens genom att invånarna stärker och moderniserar sina kunskaper. Vissa regioner är så glesta att det är omöjligt att etablera starka nätverk endast lokalt utan här måste nätverksbildningen ske med andra aktörer utanför den egna regionen. Här kan samarbete inom EU spela en stor roll. De närmaste åren kan kontakter med de nya EU-länderna vara särskilt viktigt. I många av dessa finns en stark småföretagartradition. Regeringen bör få i uppdrag att tillsammans med företagarnas organisationer undersöka vilka verktyg som behövs för att stärka ett sådant samarbete. Detta bör ges regeringen till känna.

Fria entreprenörer räddar landsbygdens vård och omsorg

På landsbygden spelar människors egna initiativ en viktig roll. Landsbygden drabbas dubbelt av Socialdemokraternas låsningar när det gäller att låta privata entreprenörer starta företag som driver service inom utbildning, vård, omsorg och annan offentlig service. Dels minskar man möjligheten till olika kreativa och unika kombinationer av verksamheter som skulle kunna leda till att service behölls på orten, dels minskar man möjligheten till nyföretagande.

Regional- och landsbygdspolitik för företagande

De insatser som görs för att skapa en bra regionalpolitik måste präglas av realism och en riktig verklighetsbakgrund samt tydliga befogenheter på regional/lokal nivå. Folkpartiets idéer om en lokal mobiliseringspolitik passar då bättre än den traditionella lokaliseringpolitiken. Det regionalpolitiska stödet

Fel! Okänt namn på

är dessutom alldeles för utsmetat i dag. Skall det regionalpolitiska stödet finnas kvar så måste det koncentreras till de mest utsatta områdena i Sverige.

Regionalstöd och landbygdsutvecklingspengar måste ha tydliga fokus

Mer lokalt beslutsfattande är en nyckelfaktor för att åstadkomma lokal mobilisering. Det gäller inte minst makten över regionalpolitiken.

Sedan länge har Folkpartiet ansett att de direkta selektiva regionalpolitiska stöden måste avvecklas så långt det är möjligt. Vi menar som tidigare sagts att generella satsningar samt satsningar i infrastruktur oftast är effektivare.

Stödområden och EU:s regionalpolitiska stöd

Vi vill minska de direkta stöden till regionalpolitiken så långt det är möjligt. Folkpartiets linje för de stöd som trots allt måste finnas kvar utmärks av en långtgående decentralisering av besluten till regionalnivå och förenkling och schablonisering av de regionalpolitiska stödformerna. De nya möjligheter för regionalpolitiska satsningar som öppnats genom medlemskap i EU har inneburit att regionalpolitiken tillförts ytterligare medel. Dessa resurstillskott skall på effektivaste och mest ändamålsenliga sätt utnyttjas för att bidra till att de regionalpolitiska målen nås. Inom strukturfondernas olika målområden kommer nya former för lokalt och regionalt inflytande att byggas upp. Det kan leda till att nya spännande samarbetsmönster utvecklas, men det får inte innebära att byråkratin utvecklas så att det hämmar en naturlig utveckling av småföretagandet. Vidare måste den byråkrati som utvecklats i administrationen av målområdena med all kraft motverkas, så att EU-stöden kan utnyttjas på ett effektivt sätt. Det är också viktigt att bättre samordna arbetet med olika stödformer t.ex. resurser till landsbygdsutveckling (LBU stöd) och regionalpolitiska stöd. I Finland har man regionalt samordnat arbetet med näringslivsutveckling, arbetsmarknadspolitik, regionalstöd, landsbygdsutveckling. Dessa s.k. TE-centraler har följande uppgifter. att ge stöd och råd till små och medelstora företag under olika faser av deras verksamhet, främja företagens teknologiska utveckling samt bistå företagen i frågor som gäller export och internationalisering. TE-centralen spelar en viktig roll som expert på och beviljare av EU-finansiering samt utvecklare av EU-samarbetet inom sin region.

Det är inte önskvärt att helt kopiera det finska systemet, men tanken att samla alla regionala näringslivsfrågor till en och samma organisation är intressant. Riksdagen bör begära att regeringen finner vägar för att få en sådan samordning i Sverige. Regeringen borde dessutom ge förslag på hur den regionala politiska nivåns ansvar inom dessa områden kan stärkas.

EU:s översyn av målområdena måste innebära att den ”lilla” regionalpolitiken anpassas så att effektiva satsningar i de mest utsatta delarna av landet inte motverkas. Folkpartiet ser med oro på utspädningen av de regionalpolitiska stöden till allt större områden i landet. Här bör i stället generella miljö- och landsbygdsutvecklingsåtgärder vara mer än tillräckliga.

Ett underifrånperspektiv måste också anläggas vad gäller stödområdesfrågor. Länen måste få mer att säga till om. Det gäller inte minst den administrativa indelningen när det gäller EU-stöd, där regeringen mot länens vilja gjort indelningen. Denna indelning måste vara lokalt förankrad. Riksdagen bör även här ha en tydlig målformulering för det regionala stödet. Vi anser att det bör användas till följande:

- Att stärka samverkan mellan lokala aktörer för ett bättre lokalt näringsklimat.
- Att stärka möjligheten för lokala entreprenörer att utvecklas.

Åtgärder mot strukturella problem

Det finns ett antal strukturella problem som ofta drabbar landsbygd och glesbygd hårt. Till dessa hör problemet med riskvilligt kapital då t.ex. fastigheter på landsbygden ofta har lågt värde och ej kan användas som säkerhet vid banklån. Hit hör också problem med brister i infrastruktur och kommunikationer delvis beroende på att avstånd och gleshet gör dessa investeringar dyra.

Riskvilligt kapital

Ett annat stort problem för nyföretagande och expansion av befintliga företag är tillgången till riskkapital. Detta gäller inte minst om man har någon ny idé som kanske inte ”faller inom ramen” för gängse företagskultur. Inte sällan kan det vara så att man inte har något eget kapital att sätta in. Bankerna såväl som Almi är ofta inte en möjlighet, eftersom det först krävs ett eget kapital i botten. Här borde regionala stödpengar och pengar ur LBU-programmen kunna användas för att ge statliga lånegarantier. Beslutet om den nya förmånsrättslagstiftningen har uppenbart förvärrat detta problem och småföretagare rapporterar ständigt om att möjligheten till lån ytterligare har försämrats efter detta beslut. Riksdagen bör begära att regeringen låter göra en översyn av konsekvenserna av den nya förmånsrättslagstiftningen. I andra länder, t.ex. Finland, har liknande beslut genomförts utan större försämringar av låne marknaden, men här har man redan haft statliga institutioner för att underlätta lån med undermåliga säkerheter. Folkpartiet är tveksamt till att skapa nya statliga aktörer inom området, men man kanske kunde ha en översikt och samordning av nuvarande aktörer inom området för att förbättra situationen.

Den s.k. såddfinansieringen behöver utökas även på andra sätt. Det är därför bra att riksdagen beslutat om ett system med **mikrolån** för den som vill

Fel! Okänt namn på

och har idéer för att ta sig ur bidragsfällorna genom att förverkliga en affärsidé. Det har många gånger visat sig att de allra minsta lånen har den största betydelsen för att skapa jobb och framtid för människor. Ett mikrolån innebär att även den som inte har en egen grundplåt kan få ett mindre lån just för att kunna komma i gång.

God infrastruktur för starkare regioner och kommuner

Utan fungerade infrastruktur kan hela Sverige aldrig få en positiv utveckling. Detta är en grundbult i regionalpolitiken. Därför måste satsningar göras på infrastrukturen.

När det gäller infrastruktursatsningar för kommunikationer är det främst satsningar på vägar och IT-teknik som måste göras, kompletterat med strategiska järnvägssatsningar i vissa landsdelar.

Det är av yttersta vikt att hela landet har en sådan standard på vägnätet att råvaruförsörjningen till industrin kan tryggas hela året och därmed säkra jobb på landsbygden. Det är därför viktigt att vägnätet tjälsäkras så att t.ex. inte skogsindustrin drabbas av avbrott i sin produktion på grund av dåliga vägar. Folkpartiet anser att väganslaget måste höjas. En målsättning bör vara att samtliga allmänna vägar i hela landet skall kunna hållas öppna och farbara under alla delar av året. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

En ”väg” som inte får glömmas bort är färjetrafiken till och från Gotland. Staten har huvudansvaret för att en god bastrafik upprätthålls. En separat snabbutredning bör tillsättas för att se över kommunikationerna med Gotland. En rättvisare kostnadsbild i likhet med övriga Sverige bör vara utredningens uppdrag.

Folkpartiet anser att det förslag till stomvägnät med anslutande vägar av hög kvalitet som den borgerliga regeringen lade fram 1993 måste genomföras. Den nuvarande regeringen har övergett denna plan genom successiva neddragningar här och där, vilket har inneburit att hela landet har fått ett sämre vägnät. Även på järnvägssidan är det viktigt att ett stomnät av hög kvalitet kan upprätthållas. Fler järnvägssträckor måste snabbtågsanpassas för att ”krympa landet”. På många håll kan bättre regionala tågförbindelser öka pendlingsutrymmet för de boende så att det i större grad blir möjligt att bo på en ort och pendla till en annan.

På många håll spelar de regionala flygplatserna stor roll för mindre orters kontakt med övriga delar av landet. Folkpartiet anser att dessa mindre flygplatser måste finnas kvar, och ett visst statligt stöd för att kunna överleva måste utgå. Vi anser också att Rikstrafikens upphandling av det s.k. Norrlandsflyget inte får innebära att resande på dessa linjer har sämre möjligheter till samordning med t.ex. SAS än andra resenärer.

Goda IT-kommunikationer är ett mycket viktigt verktyg för alla som bor och verkar på landsbygden. Det är därför av största vikt att det finns ett väl

Fel! Okänt namn på

utbyggt och kraftfullt IT-nät i alla delar av landet. Teknikutvecklingen går snabbt på området, och det som är en bra teknik i dag kanske är omodernt redan om ett halvår. Därför skall inte offentliga resurser läggas på att bygga ut något som kanske inte är hållbart om ett par år, där marknaden i stället kan ta ansvar. Folkpartiets uppfattning är därför att det i första hand är näringslivet som skall engagera sig i utbyggnaden av IT-nät. Det är viktigt att få en god täckning av IT-utbyggnaden också på landsbygden. Debatten har i Sverige handlat mycket om just tillgången till en uppkoppling. Diskussionen om vilka tjänster m.m. som sedan skall finnas att tillgå i näten har nästan helt uteblivit.

Men också de vanliga telekommunikationerna måste diskuteras. Det är viktigt att alla i Sverige på den avreglerade telemarknaden får tillgång till telefoni till rimliga priser.

Det har visat sig att mobiltelefon-täckningen är synnerligen dålig på många håll i Sverige, kanske framför allt i Norrlands inland men även på andra håll och också i samband med tågresor. Ur säkerhetssynpunkt är det synnerligen allvarligt att mobiltelefonerna inte fungerar tillfredsställande i olika delar av landet. Det är också en konkurrensnackdel för företagare att de inte kan lita på att de kan nå och nå andra med mobiltelefonen. Kraven på operatörerna måste bli tydliga så att åtgärder vidtas för att förbättra täckningen.

Vi lever i ett modernt och teknikberoende samhälle. Det ger oss många fördelar, men det gör oss också extra sårbara för avbrott i elförsörjningen. Stormen Gudrun visade tydligt på hur känsligt det svenska el- och telenätet är. En kombination av att operatörerna slimmat sina serviceorganisationer och att på landsbygden stora delar av näten är luftbaserade har lett till att befolkningen var utan el eller telekommunikation under mycket lång tid. Brister i el- och telenätet kan på sikt vara mycket allvarligt för landsbygdsutvecklingen. Vem vill starta företag om man riskerar att förlora kunder därför att produktionen ligger nere på grund av strömavbrott? Vem vill flytta till landet om det innebär risk för mörker, kyla och tystnad på grund av el- och teleavbrott? Det måste finnas starka ekonomiska incitament för nätbolagen att öka leveranssäkerheten i elnätet. Därför behöver skadestånden till dem som drabbas av elavbrott höjas och kontrollen av nätbolagen ökas.

Persontransportstöd och rikstrafiken

I den regionalpolitiska utredningen fanns ett förslag att möjligheten till persontransportstöd för flygresor skulle utredas. Någon lösning har inte presenterats, och Folkpartiet föreslår därför att det snarast skall utredas om de företag som är beroende av många persontransporter med flyg för sina anställda skall kunna få ett stöd i likhet med det stöd som utgår för transport av gods. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Rikstrafiken måste ha som sin huvuduppgift att främja transporter som leder till tillväxt och regional utveckling.

Fel! Okänt namn på

Norrlandsflyget

Norra Sverige och Gotland är betydligt mer beroende av flyget än resten av landet. Delvis beroende på avstånden men framför allt därför att det till flera orter inte finns några andra alternativ. Det saknas helt enkelt fungerande järnvägskommunikationer. Regeringen har nu lagt ett förslag om miljöavgifter på flyget. Folkpartiet ställer sig bakom att flyget skall bära sina miljökostnader men då måste man säkerställa att detta inte får orimliga konsekvenser för norra Sverige och Gotland. Flygets betydelse för företagande och tillväxt i norra Sverige och på Gotland kan inte underskattas. En skatt får t.ex. inte leda till att den konkurrens som nu finns på flera sträckor försvinner. Vi vill att utformningen av systemet blir sådant att det ej drabbar tillväxt och utveckling. Då regeringen inte presenterat en färdig utformning av skatteförslaget är det i nuläget svårt att i detalj utforma hur en sådan kompensation skall se ut. Vi är dock öppna för olika konstruktioner så länge de fokuserar på de orter som verkligen behöver kompenseras.

Bilkostnader

Bilar är ett nödvändigt transportmedel för många människor i Sverige. För många som bor på landet saknas alternativa färdsätt och en egen bil är avgörande för att kunna ta sig till arbete och service. Under de senaste åren har bensinpriset stigit kraftigt. Det höga bensinpriset slår hårt mot landsbygden. Vi anser att reseavdraget ska följa prisutvecklingen samtidigt som det bör breddas så att transport till och från barnomsorg bör inräknas i avdraget.

En arbetsmarknadspolitik för landsbygden

Ett av landsbygdens och glesbygdens allvarligaste problem är bristen på arbetskraft. Samtidigt som arbetslösheten är hög saknas ofta specialister av olika slag vilket hotar både tillväxten och välfärden. Det krävs därför flexibla och innovativa lösningar, exempelvis genom samarbete med lokala aktörer, för att skapa attraktiva tjänster för högutbildad arbetskraft. Statliga myndigheter har här ett stort ansvar att delta i denna typ av lösningar. Det skulle t.ex. vara möjligt att kombinera tjänster som miljöinspektör med viss forskningsverksamhet för Naturvårdsverket.

Arbetsmarknaden på landsbygden ser ofta mycket annorlunda ut gentemot tätorten. På landsbygden finns det t.ex. ett mycket större inslag av säsongarbete både inom de areella näringarna och inom turistbranschen. Dessutom är arbetsdelning av nödvång vanligt och många kombinerar en anställning med egenföretagande. Arbetsmarknadspolitikerna måste i större utsträckning anpassas till detta. Folkpartiet kräver att man ser över arbetsmarknadslagstiftningen och att ett landsbygdsperspektiv finns med på ett tydligt sätt i en sådan över-

syn. Ett exempel på detta är att enmansföretagare i dag har mycket små möjligheter till a-kassa när man i princip måste avveckla sitt företag innan a-kassa kan komma i fråga. Folkpartiet har tillsammans med övriga partier i alliansen föreslagit att ersättningen till arbetslöshetsförsäkringen beräknas på en längre tids inkomster än i dag. Något som blir mer rättvist för bl.a. småföretagare.

Det är också uppenbart att t.ex. vården redan nu har brist på personal i vissa delar av landet. Detta kommer troligen att bli ett växande problem. Därför måste denna typ av arbeten bli mer attraktiva genom att t.ex. avskaffa monopolen inom den offentliga sektorn. Mycket talar dock för att Sverige inte klarar att lösa arbetskraftsbristen genom de personer som nu finns i landet, och därför kan arbetskraftsinvandring bidra till att lösa en del av dessa problem.

Utbildning och forskning – en bas för tillväxten i hela landet

Tillgång till välutbildad arbetskraft är en förutsättning för en företagsutveckling på landsbygden. Distansutbildning, högskolor, folkbildningsinsatser samt en bra ungdomsskola på landsbygden är av avgörande betydelse för människors utveckling och för att förse företag framöver med kvalificerade medarbetare.

Det är naturligtvis viktigt med satsning på högskoleutbildningarna. För landsbygden betyder de regionala högskolorna samt högskoleanknutna distansutbildningarna mycket. Samtidigt är det viktigt att resurserna och tillgången på studenter matchar den gjorda utbyggnaden så att man ej orsakar en försämring av den svenska utbildningen och forskningens konkurrenskraft. Vi anser att det t.ex. är viktigt med en studentpeng som följer studenten så att tillväxt av högskoleplatser sker där studenterna vill studera. Vi är övertygade om att många av de nya högskolorna skulle gynnas av detta och också gå mot en ökad profilering. Vi vill här även peka på att det inte är givet att det är staten som skall vara huvudman för alla högskolor i framtiden; en annan lämplig driftsform kan vara t.ex. stiftelseformen. Samtliga högskolor och universitet konkurrerar då på lika villkor om studenternas gunst. Är en högskola bra får den fler studenter, är den dålig får den färre. Högskolor är bra även utanför de traditionella universitetsorterna, och de får en bra chans till att utvecklas genom Folkpartiets förslag till fördelningssystem.

Folkpartiet liberalerna föreslår att den eftergymnasiala yrkesutbildningen utvecklas och samordnas bättre. Detta är särskilt angeläget i perspektivet av livslångt lärande och med hänsyn till de snabba förändringar som sker i samhället och arbetslivet, vilka kräver en högre kompetens hos enskilda individer.

Den visar med all önskvärd tydlighet, att det är mycket svårt för den enskilde att få en överblick över vilka utbildningsmöjligheter som finns och vad de leder till. Förutsättningarna för att delta i olika utbildningar skiljer sig också åt i form av kostnader och studiefinansiering. Det måste också vara

Fel! Okänt namn på

svårt för en arbetsgivare att bedöma vad en utbildning är värd, eftersom det inte finns en enhetlig dokumentation i form av examina, betyg eller intyg.

Behovet av eftergymnasiala yrkesutbildningar har ökat kraftigt under senare år och kommer att öka ytterligare under nästa år. Folkpartiet finner det angeläget med en utveckling och ökning av den eftergymnasiala yrkesutbildningen, eftersom den är efterfrågad på arbetsmarknaden och därför leder till arbete. I vår budgetmotion föreslår vi därför ökade resurser till bl.a. kvalificerade yrkesutbildningar (KY). Dessa utbildningar är också viktiga för de över 50 procent av en årskull som inte har för avsikt att efter gymnasieskolan fortsätta till akademiska studier vid universitet eller högskola.-

Folkpartiet anser emellertid att det måste ske en bättre samordning av de eftergymnasiala yrkesutbildningarna, innan en fortsatt utbyggnad sker. Vi upprepar därför det beslut som riksdagen redan fattat, nämligen att regeringen skyndsamt tillsätter en utredning av eftergymnasiala yrkesutbildningar. I direktiven bör också skrivas in, att utredningen ska pröva förutsättningarna att i Sverige skapa en yrkeshögskola, en motsvarighet till vad som redan finns i flera länder, bl.a. Finland, Tyskland och Österrike.

Det finns ofta brist på utbildad arbetskraft framför allt inom hantverksyrken men också många serviceyrken. För att möta utbildningsbehovet anser Folkpartiet att man skulle kunna dra nytta av en modern lärlingsutbildning. Det är viktigt med lärarledd undervisning men delar av både undervisning och handledarstöd borde kunna ske med modern IT-teknik medan själva hantverket lärs ut på plats. Detta skulle också vara ett utmärkt sätt att grunda för generationsskiften inom många småföretag. Vi tror att man även skulle pröva lärlingssystemet inom vissa värdyrken där praktik kan kombineras med distansundervisning. Detta bör ges regeringen till känna.

Viktigast av allt inom utbildningsområdet är trots allt en bra grund- och gymnasieskola. I dag råder mycket stora skillnader i ekonomiska villkor för skolor i olika kommuner. Med stora skillnader är det omöjligt att hävda att utbildningens kvalitet blir likvärdig över hela landet. Folkpartiet anser att det är hög tid att staten tar över ansvaret för skolans resurser. Pengarna ska inte variera beroende av var eleverna bor, utan efter vilka behov de har. Därför vill vi liberaler införa en nationell skolpeng som tar hänsyn till elever med särskilt behov av stöd.

Ett komplement till den vanliga gymnasieskolan kan precis som när det gäller högre studier vara distansutbildning. Utveckling av distansmetodik för gymnasister skulle bl.a. underlätta för landsbygdens ungdomar att slippa tröttsamma bussresor till närmaste gymnasieort. Men framför allt kan det vara viktigt för mer ovanliga utbildningsinriktningar. En gymnasieskola i landsbygd kan också vara så mycket mera än en skollokal. Lärare och elever liksom lokaler och utrustning kan fungera som en allmänt kompetenshöjande resurs för ortens enskilda studerande samt för näringslivet.

Centrum för flexibelt lärande och privata aktörer kan i samverkan med gymnasier och komvux i småkommuner erbjuda distansutbildning som ger en mångfald av kurser och kompletteringar och behörighet till universitetsstudier. Sverige har allt att vinna på att ta tillvara den begåvningsreserv som finns, inte minst i glesbygden. Därmed ges även de som av olika skäl inte kan

studera på heltid, vid komvux och gymnasieskolor, goda möjligheter att skaffa sig behörighet för högskole- och universitetsstudier.

Folkhögskolans roll för landsbygdens överlevnad kan inte nog betonas. Folkhögskolans fjärde år på de allmänna linjerna utgör ett värdefullt komplement för dem som vill ha en starkare plattform att stå på innan högskolestudier börjar. Folkhögskolorna är sprungna ur den svenska folkrörelsetraditionen, och den speciella sammanhållningen och gemenskapen, ofta med en ideologisk grund, utgör något mycket positivt för många av eleverna. En folkhögskola belägen i lands- eller glesbygden kan genom sitt internativ kanske få några elever från en större tätort att bosätta sig i bygden efter avslutade studier. Precis som när det gäller den vanliga högskolan anser Folkpartiet att en rörlig studentpeng som gör att resurserna hamnar där studenterna vill läsa skall vara rådande för resursfördelningssystemet på folkhögskolorna.

iStudieförbunden är ett viktigt komplement till annan utbildning. Detta gäller både möjligheten för den som inte fått möjlighet till annan utbildning att t.ex. komplettera sina kunskaper i språk, men det rör också bildning och kultur i ett bredare perspektiv. Studieförbunden har ofta spelat en viktig roll i arbetet med att bygga upp kunskap om den egna orten.

En mer jämställd landsbygd

Kvinnors företagande är av största vikt för utvecklingen på landsbygden. Det är en intressant iakttagelse man gjort vad gäller erfarenheten efter tre års genomförande av miljö/landsbygdsprogrammet och mål 1-programmet, att kvinnorna har en nyckelroll för de förändringar och den utveckling som sker på landsbygden. Kvinnors nyföretagande har varit drivkraften bakom en breddning av jordbruksföretagandet. Trots de positiva erfarenheterna går fortfarande endast en liten andel av LBU-pengarna till kvinnliga företagare. Detta är olyckligt och en ny regering bör bevaka så att man under nästa fyraårsperiod bättre tar till vara kvinnors möjligheter att söka LBU-pengar. Det blir därför viktigt att få en riktig utformning av prioriteringsområde 3 inom LBU-programmet som riktar sig till en bredare landsbygdsutveckling och alla typer av företagande på landsbygden.

Bland annat bristen på bra och intressanta jobb gör att kvinnor i större utsträckning än män lämnar landsbygden. Socialdemokraternas motstånd mot privata alternativ inom utbildning, vård och omsorg fräntar många kvinnor möjligheten att både driva företag och välja bland olika arbetsgivare. Många familjer har behov av att köpa hushållsnära tjänster. Folkpartiet vill stimulera arbetstillfällena inom denna del av tjänstesektorn, vilket skulle vara positivt inte minst utifrån jämställdhetssynpunkt.

Fel! Okänt namn på

Naturen och det brukade landskapet en av landsbygdens största tillgångar

Utveckla landskapet

Naturen och landskapet är en bas för mycket av landsbygdens speciella värden. Det brukade landskapet ger miljöer för många av våra sällsynta växter och djur. I skogslandskapet gäller det att skydda viktig gammelskog och i skärgården finns ett behov av att skydda många viktiga marina miljöer. Biologisk mångfald och ett bevarande av vårt kulturhistoriska arv utgör viktiga komponenter för det mänskliga välbefinnandet. Närheten till naturen är också ett av skälen till att många människor väljer att bosätta sig på landsbygden. Samtidigt är naturen och landskapet basen för många av landsbygdens företag inom jordbruk-, skogsbruk-, fiske- turism- och fritidsnäringarna. Det finns också en uppenbar konkurrens om mark framför allt när det gäller tätortsnära landsbygd. Det kan gälla utbyggnad av tätorten, konkurrens mellan jordbruk och golfbanor, behovet av fritids- och rekreationsmark. Detta kräver en mer medveten planering av användningen av marken så att man tar till vara dess möjligheter på bästa sätt. Ur demokratisk synvinkel behövs också en större delaktighet av framför allt dem som bor på landsbygden i denna process. En fördjupad förståelse kring förändringen på landsbygden som berör både service och markanvändning är viktigt. Detta är särskilt viktigt eftersom det finns all anledning att misstänka att framför allt utvecklingen inom jordbruket kommer att leda till stora förändringar i landskapet. Folkpartiet motsätter sig inte dessa förändringar. Landskapet som vi ser i dag är i allra högsta grad en följd av hur människan har påverkat naturen genom tiderna. Vi vill dock att man har en insikt om hur denna förändring sker och vilka konsekvenserna blir samt att man till viss del påverkar utvecklingen i önskad riktning.

Folkpartiet vill

- att vissa för varje region viktiga traditionella delar av kulturlandskapet bevaras
- att landskapet utvecklas på ett sådant sätt att biologisk mångfald gynnas. Framför allt att man får ett skydd för rödlistade arter
- att landskapet skall vara tillgängligt för fritid och rekreation. Detta gäller inte bra skogslandskap utan också slättlandskap
- att tillgängligheten i vissa områden också bör gälla för den som är handikappad
- att nyttjandet av landskapet till traditionella näringar som skogsbruk och jordbruk kan samordnas med bra naturvård
- att de som nyttjar landskapet för rekreation, eller näring, t.ex. hästnäringen, fritidsfiskare, turismnäringen också är delaktiga i de åtgärder som krävs för att bevara och anpassa landskapet efter deras behov.

Regeringen bör tillsätta en utredning för att klargöra kunskapsläget kring landskapets förändring och för att se över om de styr- och planeringsverktyg som finns i dag är tillräckliga. Detta bör ges regeringen till känna.

Skydda den biologiska mångfalden

Skyddet av den biologiska mångfalden måste vara ett gemensamt ansvar. Den enskilda markägaren gör stora ideella insatser och svenskt skogsbruk bidrar genom frivilliga naturvårdsavsättningar. Skyddet av viktiga naturområden kan ske genom reservatsbildningar men också genom civilrättsliga avtal mellan markägare och myndighet. Kunskap, samarbete och överenskommelser är grundförutsättningar för ett framgångsrikt miljö- och naturvårdsarbete. Mycket tyder på att landskapsplanering med gröna stråk, våtmarker m.m. kan spela en stor roll för skyddet av den biologiska mångfalden. Folkpartiet anser att pengar för arbetet med biologisk mångfald såväl som pengar inom EU:s landsbygdsutvecklingsprogram nu i större utsträckning än tidigare bör användas i lokala försöksprojekt. Det är viktigt att tillvarata lokalt engagemang på brukarsidan. Även andra lokala krafter såsom byalag, naturvårdsföreningar, fältbiologer och andra ideella organisationer men även representanter för andra näringar på landsbygden, t.ex. turistföreningar, måste få vara en del av detta arbete. Detta bör ges regeringen till känna.

Förvaltningen av fiskeresurserna måste bli bättre både för att skydda den biologiska mångfalden och för att säkra framtiden för fiskerinäringen. Vad som krävs är långsiktighet i regelverken som ger framförhållning, så att fisket kan anpassas till ett långsiktigt möjligt fångstuttag. Vi måste kunna kombinera strävan efter ett hav i balans med att bibehålla en levande kust och skärgård. Även här ser Folkpartiet det lokala engagemanget som en viktig del. Vi är t.ex. positiva till att det även i kustregionerna bildas lokala fiskevårdsområden. Vi anser vidare att vi måste få en lösning på finansieringen av fiskevården så att det gynnar det lokala engagemanget.

Jordbruk, fiske skogsbruk och turism; näringar i nära samspel med naturen

Ett livskraftigt jord- och skogsbruk som är konkurrenskraftigt ligger till grund för en levande och lönsam landsbygd. I skärgården och längs våra kuster har framför allt det kustnära fisket en stor betydelse som bas både för turistnäringen och förädlingsindustrin och därmed för att säkra möjligheterna till ett åretruntboende. Det är omöjligt att få en framgångsrik landsbygdsutveckling utan att de areella näringarna blomstrar.

Lantbruksföretagen har stor betydelse för landsbygdens utveckling, både företagen som sådana och den viktiga miljöskapande funktion som lantbruket utgör. I samband med implementeringen av EU:s nya jordbrukspolitik kom-

Fel! Okänt namn på

mer en förändring troligen att ske för många jordbruksföretag. En alltmer konkurrensutsatt marknad kommer att kräva större lyhördhet för konsumenternas krav, ökad profilering, förädling och nischproduktion samt en ökad öppenhet för olika kombinationsverksamheter såsom miljövård och turism. En ökad möjlighet genom byråkratiska förenklingar för småskalighet, både vad gäller produktion och slakteri, skulle ytterligare öppna för kombinationsverksamheter.

Hästnäringen spelar också en allt större roll för landsbygden. I dag finns det runt 300 000 hästar i landet och uppskattningsvis en tredjedel av den svenska befolkningen har någon typ av kontakt med hästar. Hästnäringen är i dag det femte största näringsområdet inom jordbruket och omsätter minst 18 miljarder kronor om året enligt den hästpolitiska utredningen. Medräknat de indirekta verksamheterna lär summan landa på 40 miljarder kronor och 40 000 personer hel- eller deltidssysselsatta inom sektorn. Jordbruksverket har nu i uppgift att kartlägga och analysera hästnäringen, dess betydelse för miljöpolitiken samt om hästnäringen skall bli en tydligare del av jordbrukspolitiken. Folkpartiet önskar att utredningen också får ett uppdrag att framför allt ge förslag på vilka åtgärder som kan behöva göras för att få en stark självständig hästnäring. Skogsindustrin är en av Sveriges viktigaste basindustrier och står för stora delar av den Svenska exporten. Ägandet av skogen är i dag väldigt ojämnt fördelat i landet. I södra Sverige finns en stor andel privatägd skog medan statligt ägande dominerar i norr. Det är framför allt via Sveaskog som staten äger stora skogsarealer. Vi anser att staten inte bör ägna sig åt kommersiell skogsnäring utan att Sveaskog skall säljas ut. När detta görs bör försäljningen göras på ett sådant sätt att inte en enda stor privat skogsägare tillkommer utan att det är möjligt för lokala aktörer att delta. Så länge staten äger mark både via bolag och statliga verk bör man vara ett föredöme genom att ha en lokal dialog kring hur skogsskötseln bedrivs. De statliga skogarna bör också, tills en utförsäljning skett, kunna användas som utbytesskog vid reservatsbildningar.

Fiskets roll för framför allt skärgården och kustbygderna är viktigt. Här är den stora utmaningen att trygga de biologiska systemen så att tillgången på fisk tryggas på lång sikt. Även här gäller det att finna vägar för att kunna kombinera olika verksamheter t.ex. fiske, småskalig livsmedelsproduktion och turism för att öka den regionala tillväxten.

Det finns många åtgärder att vidta för att utveckla de traditionella areella näringarna vilket vi utvecklar mera i vår jord-, skog- och fiskemotion.

Den extremt småföretagsbaserade turistnäringen är en naturlig och viktig del av hela Sveriges näringspolitik. 2002 var branschens storlek 2,6 procent av BNP.

Sverige hade 14,9 miljoner utländska besökare år 2003 som spenderade nästan 167 miljarder kronor. Mest pengar lade turisterna på varuhandel (63 miljarder). Därefter kom boende och restaurang (51 miljarder) och transporter (44 miljarder).

Antalet sysselsatta inom turistnäringen är 127 000 personer vilket är fler än det totala antalet anställda inom Volvo AB med dotterbolag, Ericsson, Volvo

Fel! Okänt namn på

personvagnar, Skanska, Astra Zeneca, Scania, Telia Sonera, Atlas Copco och H & M.

Folkpartiets turistikpolitik utgår ifrån det faktum att en fungerande turistiksektor kan ge fler jobb, bättre statliga finanser, ett levande Sverige samt en bättre miljö. Den s.k. ekoturismen är en intressant sektor, som förmodligen passar särskilt väl i Sverige med tanke på vad vi som turistmål har att erbjuda i form av orörd natur och andra kultur- och skönhetsupplevelser.

En politik för bra boendeförhållanden i hela landet

Bostadsfinansiering

Bostadspolitiken har havererat i Sverige. Debatten fokuserar ofta på städernas situation där höga boendekostnader och liten nyproduktion utgör stora problem. Landsbygdens problem kommer ofta i skymundan. I stora delar av Sverige är situationen sådan att produktionskostnaden för ett nytt hus är långt högre än vad huset sedan värderas till på marknaden. Det innebär svårigheter att få lån. Detta leder till att det inte byggs på landsbygden trots att det i vissa fall finns både behov av bostäder och tillgång på billig mark. **Här vill vi se en anpassning av det existerande statliga självfinansierade kreditgarantisystemet så att man får en bättre möjlighet att lånefinansiera för byggkostnaderna på landet.**

Strandskydd

En ofta debatterad fråga när det gäller boendet på landsbygden är strandskyddet. En flexiblar inställning som är anpassad till landets mycket olika förhållanden bör få komma i fråga. Det kan handla om att reglerna för strandskydd skall tillämpas hårdare än vad som ofta sker i dag i områden där trycket från exploatering är stort (exempelvis Stockholmsområdet). Däremot skall dispens från strandskyddsbestämmelserna kunna ske för kommuner med stora strandområden under förutsättning att starka miljöskäl inte talar för ett starkare skydd.

Tillgång till social service, kultur och fritidsaktiviteter

Mycket tyder på att det är andra faktorer än bara arbete som styr var människor väljer att bo. Landsbygden har under de senaste åren enligt Glesbygds-

Fel! Okänt namn på

verket haft en ökad inflyttning. Troligen därför att många uppskattar bl.a. den tillgång till natur och miljöupplevelser som landsbygden erbjuder.

En av de stora utmaningarna är hur man skall erbjuda även landsbygdens befolkning en god social service med daghem, skolor, sjukvård och äldreomsorg. Utan denna service blir boendemiljön på landsbygden mindre attraktiv och Sverige blir därmed ett alltmer segregerat samhälle.

Ett gemensamt ansvar för kärnverksamheten i hela Sverige

Det är mycket viktigt att staten tar ett ansvar för sin kärnverksamhet i hela Sverige. Allt oftare lämnas det rapporter om att postservice, apotek, polis och rättsmyndigheter dras in eller läggs ned. Ibland sker detta mer eller mindre i smyg utan att det föregås av offentlig debatt. Denna utveckling är inte tillfredsställande, och den sker i hela landet såväl i lands- och glesbygden som i många förorter till våra storstäder. Utan ett grundläggande serviceutbud blir det svårare för privata företag att överleva, och därmed hotas en hel bygd på sikt. På detta område som på så många andra när det gäller landsbygdspolitiken gäller det att vara öppen för flexibla lösningar och ta till vara enskilda individers engagemang. Folkpartiet föreslår att ett särskilt anslag inrättas i statsbudgeten för ”upphandling av grundläggande samhällsservice i regionalpolitiskt utsatta områden”. Ett sådant anslag finns redan i dag för den postala verksamheten, men det bör omfatta fler områden. Upphandlingen bör göras regionalt med de regionala beslutsorganen som huvudman. Den grundläggande samhällsservicen bör dessutom tryggas i lag. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Öppna för alternativen

Folkpartiet vill öppna för fler privata, kooperativa och föreningsdrivna alternativ. En verklighet där samhället betalar för välfärden men där man har en kombination av egna företag, föreningar men även kommun/landstingsdrivna verksamheter är minst lika viktig för landsbygden som för städerna. En friare syn på möjligheten att etablera företag inom t.ex. vårdsektorn skulle t.ex. kunna kombinera byns äldres rehabilitering med spaverksamhet för betalande gäster. Möjligheterna är oändliga om kreativiteten släpps loss. Det skulle också öka utbudet av bra arbetstillfällen och ge framför allt kvinnor fler arbetsgivare än kommun och landsting.

Landsbygdens befolkning visar ofta en stor förståelse för att service både vad gäller myndigheter och privata tjänstesektorn, av naturliga skäl är sämre än i tätorterna. Samtidigt är det en viktig grundförutsättning både för en god boendemiljö och för företagandet att en rimlig servicenivå upprätthålls. Folkpartiet ser allvarigt på att viktiga samhällsfunktioner försvinner helt. Det är synnerligen angeläget att statliga verk och myndigheter verkligen uppfyller

sitt regionalpolitiska ansvar – det gäller inom alla områden men kanske allra främst inom rättsväsendet, där det i dag finns stor risk för utarmning av människors rättssäkerhet. Folkpartiet vill stoppa neddragningarna inom polis, tull, post och tingsrättsverksamheterna som nu pågår i Sverige.

Det är också viktigt att glesbygdskommuner kan erbjuda sina invånare tillgång till kultur och fritidsaktiviteter. Detta gör landsbygden mer attraktiv för unga och kan förbättra den sneda åldersfördelningen. Även här gäller det att lokalt kunna ha flexibilitet för att tillvarata varje bygds särart. Regionalpolitiska medel bör kunna användas för kulturella insatser i landsbygd. Vi vill dessutom lyfta fram problemet med den starka koncentrationen av de statliga kulturanslagen till Stockholm. Det är angeläget att kulturkonsumtion kan spridas över hela landet, och därför bör kulturanslagen riktas på ett annat sätt än i dag. Detta bör ges regeringen till känna.

Landsbygden ger ofta tillgång till särskilda typer av fritidsverksamheter med anknytning till natur och kulturlandskapet, så som friluftsliv, hästsport, segling, m.m. Detta är viktiga tillgångar som gör boendet på landet attraktivare. En annan viktig form av kultur och fritidsverksamhet som ofta är stark på landsbygden är föreningslivet och studieförbunden. Det är därför viktigt att dessa nätverk stöds.

Förstärk det regionala kulturella ansvaret

Folkpartiet ser det som avgörande att det finns ett livaktigt kulturliv på det lokala och regionala planet. 1974 tog staten, efter ett enigt riksdagsbeslut, ett samlat ansvar för utvecklingen av den regionala kulturen och i det beslutet fanns många bra intentioner, samtidigt som det var en vidgning av statens ansvarsområde. Inte minst innebar det ett ökat stöd till regionerna, men styrningen var hård. Modellen var att ”satsar ni en krona, så satsar staten en krona”. Och det stimulerade, för man ville ju få tag i statens pengar till den egna regionen.

Efter över 30 år kan man konstatera att regionernas kulturansvar utvecklats mycket positivt, och det är en livaktig verksamhet på de flesta håll. Det innebär också att det inte behöver finnas samma styrning längre från statsmaktens sida, utan hellre en s.k. kulturpåse. Den innebär att regionerna själva får en större möjlighet att avgöra inom vilka områden kulturpengarna ska användas. Det är rimligt att denna utveckling äntligen tar fart.

I syfte att omfördela statliga medel för att ytterligare stärka regionala kulturverksamheter har Folkpartiet liberalerna under flera år föreslagit att bidragen till den regionala kulturverksamheten ökas. I avvaktan på ett beslut om kulturpåse har Folkpartiet fördelat ökningen av bidragen till regional musikverksamhet samt regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner.

Det behövs satsningar på litteratur och läsande eftersom läsandet och läsförståelsen minskar i dag. Bibliotek är en kulturinstitution och kunskapsbank som har fortlevt genom årtusenden. I kommuner och kommundelar fungerar de som lokala kulturcentrum och har en nyckelfunktion när det gäller att mot-

Fel! Okänt namn på

verka segregation och kunskapsklyftor. Vi slår vakt om alla människors möjlighet till kostnadsfria boklån ur ett rikt bestånd.

Folkpartiet vill ge folk- och skolbiblioteken ytterligare resurser för bokinköp. Biblioteken på små orter bör prioriteras.

En del av medlen skulle kunna användas till att skapa en bättre balans i bibliotekens spegling av samhällsfrågor. I deras, för demokratin så utomordentligt viktiga, uppgift att vara en källa till kunskap om skeenden och företeelser i vår omvärld kan dessvärre en medborgare inte alltid vänta sig att finna ett åsiktsneutralt urval av titlar, som en undersökning av utbudet på landets bibliotek nyligen har visat.

Samverkan för lokal utveckling och tryggad grundservice

En viktig väg att nå lokal mobilisering är genom samverkan och samordning. I dag prövas nya former för att samordna servicen i landsbygden. Det innebär t.ex. att statliga verk och myndigheter som post, arbetsförmedling, lokalkontor för länsstyrelse och Almi samverkar med kommunen så att både personal- och lokalkostnader kan pressas. Inte sällan handlar det om att finna smidiga och informella lösningar för att kunna säkerställa en god service. Det är viktigt att sådana förslag uppmuntras och prövas och inte kvävs av byråkratiskt tänkande. Även här är det av yttersta vikt att man beaktar ett underifrånperspektiv när denna typ av service utvecklas. Beslut om lokalsamverkan får heller aldrig hindras av ett stelt regelverk. Det måste i stället kännetecknas av flexibilitet och mångfald.

I linje med Folkpartiet liberalernas allmänna krav om en förnyelse av den offentliga sektorn anser vi att man bör pröva ytterligare vägar för att säkerställa service. Till exempel bör det bli regel att statliga myndigheter måste pröva möjligheterna att köpa tjänster från privata företag i syfte att utröna om detta kan medföra att en verksamhet kan förbättras eller bevaras. Detta bör ges regeringen till känna.

För att öka lönsamheten i landsbygdsbutiken eftersträvar den att bli central för fler serviceslag. Biblioteksverksamhet, post- och apoteksärenden är exempel på service som sköts via butiken. En positiv effekt av att inrymma dessa verksamheter i butiken är att tillgängligheten ökar genom att butiken oftast har betydligt längre öppettider än den offentliga institutionen. Det är viktigt att myndigheter och statliga monopolföretag som Svenska Spel, Systembolaget och posten agerar på ett sådant sätt att möjligheten för lanthandlare att överleva stärks. Att så inte alltid är fallet framkommer av en utredning från Glesbygdsverket 2003. Riksdagen bör uppmana regeringen att tydliggöra de statliga bolagens ansvar i dessa fall.

Myndigheter som förstår landsbygdens villkor

Det är viktigt att skapa förståelse för landsbygdens särart inom myndighets-Sverige. I vissa fall är kopplingen till landsbygden klar, men i andra situationer kan det vara svårt att se effekterna av beslut. Detta gäller särskilt vid förändringar av myndigheternas verksamheter. Vid verksamhetsförändringar bör statliga organisationer inte enbart beakta rationaliseringsvinster hos den enskilda myndigheten utan också se hur dessa förändringar påverkar kostnaden för andra statliga verksamheter samt vilka effekter det får på näringslivets generella konkurrenskraft. Detta bör ges regeringen till känna.

Ett av problemen med landsbygdspolitiken är att den är utpräglat tvärsektoriell. En myndighetsstruktur med alltför många små specialiserade myndigheter kan riskera att försvåra för en mer övergripande landsbygdspolitik att komma till stånd. I dag går de sektoriella stuprören ända upp i regeringskanslierna och metoder för att öka samarbetet mellan olika myndigheter och politikområden måste komma till. En splittrad myndighetsstruktur ger ytterligare problem i form av att framför allt företagare inom de areella näringarna måste ha kontakt med olika myndigheter vid arbeten kring landsbygdsutveckling. Små myndigheter har också svårare att vara närvarande i hela landet. Folkpartiet vill inte föregripa **den Svegforska utredningen** avseende strukturen på svensk förvaltning men vi vill ändå hävda att en inriktning som minskade de sektoriella stuprören och som minskade antalet myndigheter vore önskvärd.

Ett samlat landsbygdsverk som värnar landsbygdsutvecklingen

Folkpartiet anser att tillväxt- och näringspolitiska frågor på landsbygden är viktiga. Vi anser därför att man bör ta ett samlat grepp dessa frågor. Detta berör då framför allt de areella näringarna, jordbruk, skogsbruk samt fiske. Jordbruket och fisket har blivit alltmer beroende av den gemensamma Europapolitiken och genomgår just nu stora förändringar. Vi anser därför att det finns all anledning att överväga en förändring av myndighetsstrukturen på dessa områden. De funktioner inom Jordbruksverket, Fiskeriverket, Skogstyrelsen och Glesbygdsverket som är viktiga ur ett näringspolitiskt perspektiv vill vi inordna i det nya Verket för landsbygden och de areella näringarna, LAN. Frågor som rör t.ex. djurskydd och livsmedelssäkerhet och konsumentskydd borde i stället överföras till den nya Djurskyddsmyndigheten samt till Livsmedelsverket. Andra delar av verksamheterna inom t.ex. Fiskeriverket bör kunna flyttas till Naturvårdsverket. Vi tror att detta skulle ge en renodling av de olika myndigheternas roll samt ge den föreslagna Landsbygdsmyndigheten ett tydligare mandat att på ett brett sätt arbeta med frågor som berör landsbygdsutveckling. Det senare tror vi är viktigt för att skapa en struktur som överensstämmer med hur vi ser på hur framför allt EU:s jordbrukspolitik

Fel! Okänt namn på

bör utvecklas från produktionsstöd till ett tydligare stöd till landskaps- och miljöarbete. Viktigt att betona är att det nya verket under inga omständigheter får bli ett organ för opinionsbildning som det nuvarande Glesbygdsverket. I stället bör man uppmuntra till en utveckling där NGO:er fick större möjlighet att aktivt arbeta för utvecklingen på landsbygden och att delta i utvecklingen av landsbygdspolitiken. Detta bör ges regeringen till känna.

Statliga myndigheters lokalisering

Under en lång rad av år flyttades myndigheter från Stockholmsregionen till övriga landet. Undersökningar har visat att dessa utflyttningar inte har gett den effekt som önskats. Därför bör man i fortsättningen i princip inte flytta på befintliga myndigheter. Däremot är vi positiva till en fortsatt lokalisering av statliga myndigheter till andra delar av landet om det avser nya myndigheter och tar upp den frågan i en särskild motion. Vi vill dock påpeka att Folkpartiet är skeptiskt mot inrättandet av en rad nya myndigheter. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

En bred syn på landsbygdsutvecklingsprogrammen

Landsbygdsutvecklingsprogrammets utformning är nu under diskussion. Folkpartiet ser positivt på att EU nu omvandlar delar av sitt direktstöd till jordbruket till ett utökat LBU-program. Vi anser att regering och riksdag ej i detalj skall styra utformningen av LBU-programmen utan att detta bäst görs av berörda myndigheter. Vi ser dock gärna ett stort lokalt inflytande på hur programmen utformas. Vi tycker att det är principiellt olyckligt att politiker detaljstyr på detta sätt. I stället borde vi sätta upp målen för LBU-programmen och överlåta åt expertisen att på ett riktigt sätt fördela pengar till projekt som uppnår dessa mål. Fördelen med ett sådant arbetssätt är att man dessutom kan ta vara på nytänkande inom jordbruket. Det kan ju finnas andra medel än de som regeringen specificerar för att uppnå målen. Vi anser vidare att huvuddelen av LBU-stöden skall användas till miljöstöden. Folkpartiet anser att målen med LBU-programmen skall vara:

- att gynna det öppna landskapet och planeringen av landskapet för att på så sätt få biologisk mångfald framför allt vad avser rödlistade arter
- att gynna det öppna landskapet för att uppnå rekreation och upplevelser av kulturlandskapet
- att minska kväveläckaget från jordbruket
- att minska användningen av bekämpningsmedel och andra farliga kemikalier i jordbruket
- att minska jordbrukets klimatpåverkan

Fel! Okänt namn på

- att gynna landsbygdsutveckling via företagande t.ex. vad avser småskalig produktion och nyföretagande inom jordbruket.

I den sista punkten vill vi dock lägga en restriktion. Folkpartiet anser inte att ett investeringsstöd är en bra form för att gynna företagande. Vi inser problemet med riskkapital på landsbygden men vill hellre att detta stöd ges i form av statliga garantier för gynnsamma lån till företagandet. Vi tror inte på statens förmåga att bedöma vilka insatser som är företagsmässiga utan vill lämna detta åt de institutioner som normalt arbetar med företagsfinansiering. Vidare vill vi påpeka att de viktigaste åtgärderna för att gynna speciellt småskalig produktion inte har med bidrag att göra utan med regelverk som fungerar för småföretag och en minskning av samhällsbyråkrati.

Stockholm den 4 oktober 2005

Yvonne Ångström (fp)

Marie Wahlgren (fp)

Nyamko Sabuni (fp)

Hans Backman (fp)

Lennart Fremling (fp)

Runar Patriksson (fp)

Eva Flyborg (fp)

Sverker Thorén (fp)

Nina Lundström (fp)

Anita Brodén (fp)